

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	35058
Nom	Psicologia criminal
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2022 - 2023

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1302 - Grau de Criminologia	Facultat de Dret	1	Segon quadrimestre
1923 - Programa Doble Titulación Derecho-Criminología	Facultat de Dret	1	Segon quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1302 - Grau de Criminologia	4 - Psicologia	Formació Bàsica
1923 - Programa Doble Titulación Derecho-Criminología	1 - Assignatures obligatòries de primer curs	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
BELEÑA MATEO, M.ANGELES	295 - Personalitat, Avaluació i Tractaments Psicològics
CARBONELL VAYA, ENRIQUE	300 - Psicologia Bàsica

RESUM

L'assignatura *Psicologia Criminal* és una assignatura de caràcter bàsic i semestral del primer curs de Grau en Criminologia. Consta d'un total de 6 crèdits, esta assignatura aporta el coneixement més actual del que es disposa en matèria de predicció (factors de risc i protecció), avaluació psicològica de la conducta antisocial i delictiva, la psicologia del testimoni, i la presa de decisions tant individual com col·lectiva. Suposa una aprofundiment en els aspectes psicològics implicats en la conducta antisocial i delictiva, iniciats en el primer semestre del primer curs amb l'assignatura de *Psicologia General*, on s'introduïx a l'alumne en els processos bàsics. I tindrà la seua continuïtat i complement per a la formació en les assignatures de *Prevenició i tractament de la delinqüència* i *Victimologia*.

L'objectiu general d'esta assignatura és la introducció de l'alumne en els tòpics fonamentals de la psicologia de la criminalitat, deixant al marge la victimologia que s'estudia en una altra assignatura; per açò se centra en les anàlisis de les tipologies delictives i les fonts d'informació psicològiques per mitjà de les quals pot entendre's, avaluar i estudiar un delictu. Es planteja com a font d'informació fonamental la del testimoni i el testimoni de la pròpia víctima, per a la determinació del fet i la imputació del responsable: les característiques del discurs, les seues pautes de comportament verbal i no verbal determinaran la seua credibilitat, i la validesa de la seua declaració en termes psicològics. Una segona font d'informació clau és l'obtinguda per mitjà de les estratègies, tècniques i proves d'avaluació psicològica, que permeten considerar l'estat mental, l'existència de psicopatologia, i col·laboren en l'explicació de la dinàmica del fet delictiu.

Una vegada adquirida la informació rellevant i considerada des del punt de vista psicològic, procedix la transmissió en el fòrum. Són els jurats, jutges, tribunals els que quedaren persuadits o no, de les troballes de la investigació criminal i prendran les seues decisions. Este procés de presa de decisions de llecs (jurats) i professionals (jutges i magistrats) és valorat en esta assignatura.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

COMPETÈNCIES

1302 - Grau de Criminologia

- Saber utilitzar un llenguatge psicològic tècnic que permeta expressar els conceptes correctament i des d'una perspectiva de gènere. G: 1 i E: 14
- Comprendre els processos psicològics bàsics en l'ésser humà, com ara personalitat, processos cognitius, motivació, aprenentatge, interessats en l'adquisició, desenvolupament i manteniment de la conducta ònormalö i l'antisocial i delictiva. G: 5 i E: 21
- Identificar les variables neuroanatomiques, neuroquímiques, hormonals, genètiques i de gènere que influeixen en la conducta violenta. G: 5 i E: 21
- Saber diferenciar i detectar els diferents tipus de comportaments antisocials en la infància, l'adolescència i l'edat adulta. G: 5 i E: 15
- Saber determinar els factors de risc i protectors dels menors o de les dones en risc o amb conductes antisocials. G: 5 i E: 18, 22

- Conèixer i aplicar les tècniques i les estratègies per a l'avaluació i la predicció de la conducta criminal.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

En el àmbit de les competències del grau L'alumne haurà d'adquirir

- Saber traslladar a un informe criminològic les dades psicològiques, socials i jurídics de rellevància criminològica.
- Saber seleccionar les dades amb rellevància criminològica que siguin útils per a emetre una resolució judicial.
- Aportar dades i informes per al control i seguiment de les mesures d'excarceració assessorant al Jutjat de Vigilància en les seues resolucions.
- Saber identificar la diversitat i desigualtat social i les seues conseqüències en relació amb el fet delictiu, la victimització i les respostes davant del crim i la desviació.
- Saber aplicar les tècniques i estratègies per a l'avaluació i predicció de la conducta criminal
- Identificar els factors de risc delictiu en els il·lícits administratius i saber realitzar programes per a la seua prevenció.
- Ser capaç d'analitzar el delictes, el delinqüent i la víctima, i dissenyar estratègies de prevenció i intervenció, des del respecte als drets humans, la igualtat entre hòmens i dones, la pau, sostenibilitat, accessibilitat universal i disseny per a tots i valors democràtics.

En l'àmbit dels competències generals, l'alumnat haurà de desenvolupar:

- Saber fer ús del mètode científic tant en els àmbits bàsics com aplicats.
- Ser capaç d'apreciar la complexitat i diversitat del fenomen criminal.
- Saber elaborar un informe criminològic.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Agressió, Conducta Antisocial i Delinqüència

Definicions o estigmatització. Incidència social del delictes. Els factors de risc vs. Trastorns psicològics del delinqüent

Té com a objecte analitzar els principals aspectes relacionats amb les variables d'història vital, estat psicològic, psicopatologia, processos cognitius i motivacionals i socials que impliquen l'aparició de la conducta criminal.

2. Psicologia de la investigació criminal

Perfils psicològics: concepte i valoració. Els perfils clàssics. Maltractament i perfils. Agressors sexuals. Agressors sexuals infantils.

Té com a objecte analitzar els principals aspectes relacionats amb les variables d'història vital, estat psicològic, psicopatologia i la seua relació amb la dinàmica del delictes

3. Psicologia del Testimoni

Percepció en el testimoni. Processament d'informació i memòria de testimonis i implicats. Persuasió i Credibilitat. Credibilitat i els seus paràmetres: els casos especials.

L'estudi dels processos implicats en l'elaboració i transmissió del testimoni dels testimonis, i molt especialment de les víctimes. S'analitzen els processos psicològics bàsics relatius a la vivència, construcció i reproducció del testimoni

4. Psicologia de La Presa de Decisions

El procés de presa de decisions i els seus paràmetres. La presa de decisions de l'especialista (polícies, pèrits, jutges i tribunals). La presa de decisions del llec (jurats, testimonis, implicats). Persuasió en la presa de decisions.

La Presa de Decisions és un procés imprescindible en la investigació de la conducta criminal, tant en el delinqüent que comet el fet, en la víctima que ho denuncia o no, en la investigació policial/judicial del fet, en la valoració psicològica dels implicats, en la presentació i persuasió en instrucció o sala de les parts, en l'acció dels jurats, en la participació com a testimoni, i finalment en l'acció de jutges i magistrats. Este bloc només pretén introduir la importància i complexitat del procés, més fruit de l'art i l'experiència, que del coneixement científic.

5. Avaluació Psicològica de Víctimes i Delinqüents

Marc conceptual. Fiabilitat i Validesa. Classificació i principals instruments d'avaluació en l'àmbit de la psicologia criminal. L'avaluació de les conductes delictives.

S'analitzaran també les estratègies, tècniques i instruments d'avaluació més rellevants per a la valoració psicològica de la conducta de víctimes i delinqüents.

6. Valoració del Testimoni: Avaluació de les declaracions.

Mètodes d'avaluació de la credibilitat, la simulació i l'engany. Es consideren les estratègies i tècniques fonamentals de detecció de la mentida/engany i la valoració de la credibilitat i validesa del testimoni.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	60,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	5,00	0
Elaboració de treballs en grup	18,00	0
Elaboració de treballs individuals	5,00	0
Estudi i treball autònom	20,00	0
Lectures de material complementari	10,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	10,00	0
Preparació de classes de teoria	5,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	5,00	0
Resolució de casos pràctics	10,00	0
Resolució de qüestionaris on-line	2,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

S'empraran diverses metodologies docents a fi d'arribar al màxim aprofitament del procés ensenyança-aprenentatge. La docència magistral o classes expositives per part del professor constitueixen un element irrenunciable de la docència universitària. No obstant això, també es pretén en esta guia fomentar l'activitat de l'estudiant en la seua pròpia formació. Des d'estos pressupostos s'atendran a les següents dinàmiques i metodologies.

Classes Magistral o Expositives.. L'objectiu d'estes classes no és desenrotllar en la seua totalitat el programa sinó centrar els temes en els seus aspectes i conceptes rellevants, oferir a l'alumne esquemes d'anàlisi dels continguts del programa, desenrotllar continguts poc accessibles per a l'alumne i incentivar el debat tecnicocientífic. Per açò, l'estudiant haurà d'assistir a les classes amb el contingut del tema que corresponga ja llegit (Preparació de les classes). Junt amb el manual bàsic de l'assignatura (Sòria, M.A. I Sáiz, D. Coords. (2006): *Psicologia Criminal*. Madrid: Pearson Educació), i el treball teòric que es referix a continuació, formen el bloc principal de l'avaluació teòrica.

Treball Teòric. Tots els estudiants hauran de preparar un treball teòric original (màxim 30 pàgines) sobre algun dels subapartats del programa. Es valorarà l'orientació aplicada del treball a situacions reals. Es realitzarà en grup de màxim 4 persones (també pot realitzar-se individualment), d'agrupació lliure. Haurà d'entregar-se este treball 15 dies abans de la data oficial d'examen de l'assignatura (temes 1, 2 i 3 al Prof. Carbonell i, temes 4, 5 i 6 a la Profa. Beleña), per mitjà de correu electrònic o en paper.

Pràctiques. L'enorme limitació en horaris de l'assignatura dificulta la realització de pràctiques prou àmplies per als continguts plantejats. S'han plantejat en este curs quatre pràctiques. Totes elles treballaran amb casos reals i tindran com a objectiu emprar els procediments i estratègies desenrotllats en el programa de l'assignatura.

Treball de Pràctiques. Cada alumne haurà de realitzar una tasca pràctica proposta pel professor de la pràctica i entregar-la 15 dies abans de l'examen de l'assignatura per a ser valorada, al seu professor/a corresponent. Estes tasques pràctiques són individuals.

Tutories i contacte amb el/la professor/a. Les condicions de la Universitat de València permeten a tots els alumnes l'accés a l'Aula Virtual i al correu electrònic. En esta assignatura es potenciarà la comunicació tant per mitjà de correu electrònic (tutoria permanent) com l'Aula Virtual per a l'intercanvi d'informació (apunts, instruccions dels professors, notes, comunicacions...). A més s'oferix a l'alumne el contacte directe en els horaris indicats en esta guia docent.

Activitats complementàries. La llicenciatura de Criminologia oferix una sèrie de seminaris i activitats complementàries que s'anunciaran oportunament, a les quals l'estudiant ha d'assistir. **Consultar WEB llicenciatura Criminologia.**

AVALUACIÓ

Les competències d'esta matèria seran avaluades per mitjà d'exàmens escrits, resolució de problemes i casos pràctics, presentació de treballs, exposició i ponències orals, participació en seminaris, visites científiques i comentari de textos. Així, estes proves d'avaluació combinen mètodes distints, per a no versar només sobre aspectes teòrics, la qual cosa afavoriria el procés de memorització, en detriment de la comprensió, i l'aplicabilitat dels coneixements teòrics. Així mateix, estes tècniques d'avaluació de l'alumnat arreglen les altres activitats proposades al llarg del curs: seminaris, lectures, treballs personals, etc. Per la qual cosa creiem que en la nostra matèria és convenient utilitzar un sistema d'avaluació múltiple, és a dir, diverses modalitats d'avaluació complementàries, amb la següent estructura general:

Proves de caràcter teòric i pràctic: examen escrit i resolució de problemes i casos pràctics, si és el cas (60%, és a dir, 6 punts sobre 10).

Avaluació contínua per mitjà de: presentació de treballs (20%), exposició i ponències orals, participació en seminaris, visites científiques, comentari de textos i exercicis pràctics (20%) Cada un dels departaments implicats en la docència de l'assignatura (Ps. Bàsica, Personalitat, Avaluació i Tractaments psicològics) participarà en un 1 punts sobre 10 de la qualificació de l'avaluació continua, i 2 punts depenen del temari sobre el que es presente el treball teòric.

L'alumnat que NO haja superat les activitats d'avaluació continua en primera convocatòria, podrà realitzar un examen en segona convocatòria en el qual se li avalue de totes les activitats d'avaluació continua recuperables, i mantenir la nota d'aquelles, que per la seua naturalesa siguen no recuperables (treballs grupals i/o exposició orals).

Cada any en la guia docent s'especificarà el procediment concret d'avaluació, que podria seguir el sistema que s'especifica a continuació:

Nota Global = Nota Teòrica + Nota Pràctica

Nota Teòrica: 60% (6 punts). Obtinguts al realitzar les activitats següents:

Examen en el dia, hora i aula assenyalada amb este fi per mitjà de convocatòria oficial (continguts de les classes, manual indicat, i continguts addicionals proposats pel/la professor/a). Valor **4 punts**.

Treball de Teoria a entregar 15 dies abans de data examen oficial (descriu en metodologia). Valor **2 punts**.

Nota Pràctica: 40% (4 punts). Obtinguts al realitzar les activitats següents:

Examen en el dia, hora i aula assenyalada amb este fi per mitjà de convocatòria oficial (continguts de les classes, manual indicat, i continguts addicionals proposats pel/la professor/a). Continirà una part d'aplicació dels coneixements a supòsits pràctics. Valor **2 punts**.

Participació en les sessions de pràctiques, assistència a activitats i *realització de tasques (exercicis) de pràctiques individuals* (descrits en metodologia). Valor 1 punt per tasca de pràctiques, total **2 punts**.

No es requereix una puntuació concreta en cap de les parts per a aprovar, però si presentar tots els treballs i examinar-se. El suspens en una convocatòria implicarà el suspens del conjunt i per tant de l'assignatura, no podent mantindre's entre convocatòries fraccions d'examen o continguts com superats, però si es mantindrà durant el mateix curs acadèmic (dos convocatòries) la puntuació obtinguda en els treballs i tasques.

La qualificació de "Matrícula d'Honor" la podran obtenir aquells / es alumnes / es que es presentin a la prova d'avaluació que determini la Unitat docent de l'assignatura. En qualsevol cas, s'aplicarà allò determinat per l'article 17 sobre Menció de Matricula d'Honor del Reglament d'Avaluació i Qualificació de la Universitat de València per a Títols de Grau i Master aprovat en el Consell de Govern de 30 de maig de 2017 (ACGUV 108/17).

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Sierra, J.C., Jiménez, E.M. y Buena-Casal, G. (Coords.)(2006): Psicología Forense: manual de técnicas y aplicaciones. Madrid: Biblioteca Nueva.

- Jiménez Gómez, F. (Coord.)(2001). Evaluación Psicológica Forense. Tomos I, II, III y IV. Salamanca: Amarú Ediciones.
- Soria, M.A. y Sáiz, D. (Coords.) (2006): Psicología Criminal. Madrid: Pearson Educación

Complementàries

- Burón, J. (Ed.) (2003): Psicología médico-forense. Bilbao: Desclee de Brouwe
- Cantón, J y Cortés, M.R. (2003) Guía para la evaluación del abuso sexual infantil. Madrid: Pirámide
- Garrido, V. (2005). ¿Qué es la psicología criminológica? Madrid: Biblioteca Nueva
- Clemente, M. (Corrd.)(1995). Fundamentos de Psicología Jurídica. Madrid: Pirámide.
- Echeburúa, E y Guerricaechevarría, C. (2000) Abuso sexual en la infancia: víctimas y agresores. Barcelona: Ariel
- Soria, M.A. (Coord.)(2005): Manual de Psicología Jurídica e investigación criminal. Madrid: Pirámide
- Garrido, E; Masip, J. y Herrero, M.C. (Coord) (2006) Psicología Jurídica. Madrid: Pearson Educación.
- Fernández-Ballesteros, R. (Dir.)(2005): Evaluación psicológica. Conceptos, métodos y estudio de casos. Madrid: Pirámide.
- Manzanero, A.L. (2008) Psicología del Testimonio. Madrid: Pirámide
- Raine, A. y Sanmartín, J (2002) Violencia y Psicopatía. Barcelona: Ariel
- Sanmartín, J. (Coord) (2004) El laberinto de la violencia: causas, tipos y efectos. Barcelona: Ariel
- Vázquez, B (2005) Manual de psicología forense. Madrid: Síntesis
- Ríos Martín, J.C.: Cuestiones de política criminal: funciones y miserias del sistema penal, Granada, 2017.